

Kết nối cảm xúc trong dạy học ở bậc đại học

Tạ Thị Hà*

*ThS. Học viện Hành chính Quốc gia

Received: 11/6/2023; Accepted: 21/6/2023; Published: 30/6/2023

Abstract: One of the essential factors to improve the quality of lessons is to strengthen the connection between the teacher and the learner, especially the emotional connection. Undergraduate students are adults who have independence in thought, opinion, emotion, feeling, creating emotional harmony to connect emotions to create a positive learning atmosphere. Extreme is an important thing but not easy.

Keywords: Emotional connection, university teaching

1. Đặt vấn đề

Một trong những nguyên tắc quan trọng của dạy học bậc đại học là sự thống nhất giữa cá nhân và tập thể trong quá trình dạy học. Sự phát triển của tập thể luôn chứa đựng và dựa trên những nỗ lực phát triển của từng cá thể. Trong quá trình phát triển này, cái chung – tập thể và cái riêng – cá nhân không mâu thuẫn mà chúng thống nhất, bổ sung, hỗ trợ và hỗ trợ nhau. Đây là quá trình phát triển trên mối quan hệ tương hỗ tương tác qua lại giữa tập thể và cá nhân. Sự liên kết này là nền tảng cho quá trình xây dựng nhận thức, tư duy cho sinh viên (SV), có ý nghĩa quyết định chất lượng đào tạo đại học hiện nay.

Để thực hiện được sự liên kết này giữa người dạy và người học cần thiết phải có sự kết nối về mọi mặt trong quá trình dạy học, đó là sự kết nối trong tư duy, nhận thức, tình cảm, cảm xúc. Trong giới hạn bài viết này tác giả đưa ra những kiến giải về vấn đề kết nối cảm xúc trong dạy học ở bậc đại học.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Kết nối cảm xúc trong dạy học bậc đại học

2.1.1. Kết nối cảm xúc

Kết nối trong các mối quan hệ giữa người với người là quá trình làm cho các cá nhân gắn liền lại, có mối liên kết với nhau thông qua giao tiếp và các hoạt động chung trong công việc và cuộc sống. Một trong những nhu cầu quan trọng nhất của con người theo thang nhu cầu của Abraham Maslow là nhu cầu xã hội, nhu cầu được sống trong các mối quan hệ. Để thỏa mãn nhu cầu này con người cần có sự kết nối, liên kết với nhau về nhiều mặt trong đó quan trọng nhất là kết nối về cảm xúc.

Kết nối cảm xúc có vai trò quan trọng trong việc thiết lập duy trì các mối quan hệ giữa người với người. Bên cạnh đó kết nối cảm xúc là tiền đề tạo nên bầu không khí chung trong tập thể, trong nhóm, là cơ sở tạo nên sức mạnh tinh thần để con người

vượt qua thách thức.

Kết nối cảm xúc không chỉ có ý nghĩa với tập thể cộng đồng mà còn có ý nghĩa rất quan trọng với sự phát triển của mỗi cá nhân. Được kết nối cảm xúc một cách tích cực với những cá nhân khác trong cộng đồng là yếu tố quan trọng giúp con người cân bằng đời sống tâm lý tinh thần giảm bớt áp lực trong cuộc sống, giúp con người nhìn nhận đánh giá được hành vi của bản thân và những người xung quanh từ đó điều chỉnh bản thân theo hướng tích cực.

Kết nối cảm xúc là tiền đề để tạo nên sự kết nối về tư tưởng từ đó tạo nên sức mạnh cho tập thể và sức mạnh của mỗi cá nhân.

2.1.2. Đặc điểm quá trình học tập của SV bậc đại học

Ở bậc đại học, người học được làm quen với mô hình đào tạo theo hình thức tín chỉ. Với đặc điểm cơ bản là trao quyền chủ động cho SV tự đăng ký môn học, tự quyết định, tự hoạch định kế hoạch học tập cho riêng bản thân, SV được tự quyết trong việc đăng ký môn học, có thể linh động hóa chương trình đào tạo theo thời khóa biểu riêng phù hợp với các hoạt động khác của SV.

Hoạt động học tập của SV mang tính độc lập, tự chủ và phát huy tính sáng tạo cao. Hoạt động tư duy của SV trong quá trình học tập chủ yếu theo hướng phân tích, diễn giải, chứng minh các định đề khoa học. Môi trường học tập của SV là môi trường mở, ở đó các em được bày tỏ quan điểm, tranh luận các vấn đề học thuật với giảng viên (GV) và bạn học.

Hoạt động học tập của SV diễn ra một cách có kế hoạch, có mục đích, nội dung, chương trình, phương pháp đào tạo theo thời gian chặt chẽ nhưng đồng thời không quá bị khép kín, quá cầu nệ mà có tính chất mở rộng khả năng theo năng lực, sở trường để người học có thể phát huy được tối đa năng lực nhận thức của mình trong nhiều lĩnh vực.

Phương tiện học tập của SV được mở rộng và

phong phú với các thư viện, phòng đọc, phòng thực nghiệm Với những thiết bị khoa học cần thiết của ngành đào tạo. Do đó phạm vi hoạt động học tập của SV đa dạng vừa rèn luyện kỹ năng vừa rèn luyện kỹ xảo nghề nghiệp, vừa phát huy việc học nghề một cách rõ rệt.

Điều rất quan trọng là SV phải tìm ra phương pháp học tập mới. Phương pháp đó phải phù hợp với chuyên ngành mà họ theo đuổi. Không tìm ra phương pháp học tập khoa học, SV không thể có được kết quả học tập tốt vì khối lượng tri thức, kỹ năng, kỹ xảo họ phải lĩnh hội trong những năm học ở cao đẳng, đại học là rất lớn.

2.1.3. Vai trò của kết nối cảm xúc trong dạy học bậc đại học

Trong quá trình dạy học, đòi hỏi người dạy cần sử dụng những phương pháp nhằm lôi cuốn hấp dẫn tạo hứng thú học hỏi cho người học, tác động mạnh mẽ lên cảm xúc của họ, bởi tình cảm có vai trò quan trọng đối với hoạt động của con người, thôi thúc con người hành động, thậm chí đến mức xả thân mình cho sự nghiệp

Thực tiễn cũng chứng minh rằng khi yêu thích một công việc nào đó thì bạn sẽ dễ dàng hoàn thành nó, mặt khác nếu gặp khó khăn trong chính công việc bạn yêu thích bạn cũng sẽ biết cách giải quyết nó một cách triệt để nhất. Ngược lại, nếu bạn không yêu thích công việc đó thì không những không động viên được chính mình mà còn đè nén nó tạo ra cái cảm giác khó chịu trong lòng làm cho công việc có hiệu quả không được cao bởi vậy việc học tập của học sinh cũng giống như vậy. Tuy nhiên, trong dạy học không chỉ dừng lại ở việc tạo ra cảm xúc tích cực ở người học mà còn phải tạo sự kết nối cảm xúc tích cực đó ở người dạy với người học và người học với nhau để tạo nên bầu không khí tâm lý chung tích cực của lớp học, từ đó tạo nên sức mạnh trong dạy học.

Kết nối cảm xúc tích cực trong dạy học là cơ sở để thầy – trò, trò – trò lắng nghe và hiểu biết về đối phương, từ đó gây dựng tình cảm thầy trò, tình bạn, tạo nên bầu không khí tâm lý lành mạnh tích cực trong giờ học và ngoài giờ học. Sự lành mạnh tích cực đó là một yếu tố rất quan trọng tạo nên môi trường học tập hạnh phúc cho thầy và trò, là động lực để thầy, trò yêu thích việc dạy và học, từ đó làm cho hoạt động dạy và học có chất lượng.

2.2. Một số biện pháp kết nối cảm xúc trong dạy học

Trong hoạt động dạy học nói chung và trong quá trình thực hiện kết nối cảm xúc nói riêng, người thầy

có vai trò vô cùng quan trọng, được ví như một nhạc trưởng điều khiển dàn hòa ca, chính vì vậy tiết tấu của lớp học nhanh hay chậm, sự kết nối chặt chẽ hay lỏng lẻo phụ thuộc rất lớn ở phương pháp, kỹ năng của người đứng lớp. Để kết nối cảm xúc tích cực trong dạy học một cách nhuần nhuyễn, GV cần lưu ý một số vấn đề sau:

2.2.1. GV cần trau dồi rèn luyện nhân cách trở thành tấm gương truyền cảm hứng cho SV. Nhân cách người GV có vai trò rất lớn trong việc tác động đến mặt cảm xúc đối với người học, tài năng, đạo đức, ý chí, tình cảm của người GV sẽ ảnh hưởng trực tiếp đến giờ học và ảnh hưởng đến nhận thức, tình cảm của SV. Đặc biệt tác phong sư phạm và phương pháp giảng dạy của GV rất quan trọng trong việc tạo sự liên kết cảm xúc giữa các thành viên trong lớp học. Tác phong sư phạm đĩnh đạc, lịch sự, hài hòa, tôn trọng SV là sợi dây gắn kết người dạy và người học. Phương pháp dạy học được lựa chọn hợp lý, đa dạng nhuần nhuyễn giúp bài học tránh được sự nhàm chán, thu hút sự chú ý và hứng khởi của SV. Một trong những phương pháp dạy học giúp kết nối người dạy người học rất phổ biến là phương pháp phát vấn. GV thiết kế các câu hỏi mở chứa đựng nhiều quan điểm hoặc khả năng khác nhau để thúc đẩy sự tò mò hứng thú và tìm tòi của SV. Khuyến khích họ đối thoại và tranh luận. Các nhiệm vụ này có thể bao gồm các cuộc thảo luận nhóm nhỏ hoặc ở không gian riêng, các bài tập thực hành, câu hỏi ngắn yêu cầu áp dụng ý tưởng và bối cảnh thực tế. nổi kiến thức và kỹ năng, khả năng đặt câu hỏi và đánh giá bản thân một cách nhanh chóng

Bên cạnh đó GV cần nhận thức đúng ý nghĩa của việc kết nối cảm xúc trong dạy học. Người thầy cần nhận thức được vai trò là người truyền cảm hứng trong quá trình dạy học. Bên cạnh đó, GV cần nhận thức được trạng thái cảm xúc của bản thân và người học thông qua việc quan sát lắng nghe người học để nhận ra các trạng thái cảm xúc được thể hiện bằng giọng điệu, hành động và ngôn ngữ. Từ việc nhận ra trạng thái cảm xúc của người học, GV lựa chọn phương pháp giảng dạy phù hợp, kết hợp các hoạt động đa dạng và kích thích các trạng thái cảm xúc của SV, đồng thời tạo cơ hội đối thoại giữa GV – SV, SV – SV.

2.2.2. Trong dạy học cần có sự kết nối giữa bài học với thực tiễn. Thực tiễn cuộc sống, thực tiễn xây dựng đất nước, kinh nghiệm sống của bản thân SV được lồng ghép khéo léo trong bài học sẽ trở thành phương tiện hình thành tình cảm nghĩa vụ ở người học, đồng thời khiến người học cởi mở chia sẻ về

quan điểm, từ đó giúp người dạy và người học có sự hiểu biết về nhau.

Trong nội dung và phương pháp học tập cần làm sao tăng cường hoạt động tích cực tìm tòi, đòi hỏi SV phải suy nghĩ, phát hiện, điều đó sẽ tạo điều kiện cho SV hình thành tình cảm trí tuệ.

2.2.3. Nên sử dụng khéo léo các phương tiện nghệ thuật trong dạy học. Các phương tiện như văn học, âm nhạc, nghệ thuật tạo hình, kịch... trong quá trình dạy học, vì đó là những phương tiện tác động mạnh mẽ đến tình cảm của người học, đây là một phương pháp giúp cho người học thích thú hơn. Khoa học và nghệ thuật đều cùng phản ánh hiện thực khách quan, nhưng phương tiện sử dụng của chúng khác nhau, khoa học phản ánh hiện thực bằng khái niệm, định luật, lý thuyết còn nghệ thuật bằng hình tượng, cả hai cách phản ánh đó không mâu thuẫn nhau mà còn bổ sung và làm phong phú cho nhau, tạo điều kiện hình thành và phối hợp tư duy logic với tư duy thẩm mỹ.

2.2.4. Tăng cường tổ chức các hoạt động tập thể. Tính cảm xúc của quá trình dạy học còn phụ thuộc một phần vào ngữ cảnh hoạt động học tập. Hoạt động tập thể của SV càng có nội dung, càng phong phú về hình thức thì càng kích thích nhu cầu hiểu biết, hứng thú với học tập, gia tăng sự liên kết giữa thầy và trò, bạn học với nhau, vì vậy việc tổ chức hoạt động tập thể trong quá trình dạy học cho SV như tham quan học tập, ngoại khóa,... là rất quan trọng. Các hoạt động ngoại khóa, tham quan học tập cần được tổ chức một cách có kế hoạch, đảm bảo an toàn, đảm bảo gắn lý luận với thực tiễn.

2.2.5. Khuyến khích việc tự đánh giá và đánh giá lẫn nhau qua các hoạt động và bài tập đánh giá có khả năng liên kết người học với nhau. Việc tự đánh giá lẫn nhau trong quá trình làm việc sẽ tăng cường kết nối giữa những SV, đồng thời giúp người dạy hiểu về người học hơn.

2.2.6. Thúc đẩy văn hóa học tập đầy hứng khởi và hỗ trợ lẫn nhau giữa các SV trong suốt kì học. Hãy học cùng và cũng như học hỏi từ SV của bạn, công nhận những giá trị họ tạo ra và cả những đóng góp của họ, khuyến khích họ nêu ra tiếng nói riêng trong suốt kì học cũng như là góp ý về môn học.

Cung cấp cơ hội cho SV phát triển và thực hành các chiến lược thúc đẩy sự điều tiết cảm xúc và học tập. Hãy thảo luận với SV về tầm quan trọng của sự bối rối, tò mò, tư duy sáng tạo, chấp nhận rủi ro và khả năng khám phá những tiềm năng và ý tưởng mới trong quá trình học của họ, đồng thời khuyến khích họ học hỏi từ những sai sót và thất bại. Tăng

cường tiếp nhận các hình thức phản hồi để thúc đẩy đối thoại về các vấn đề trong học tập và tạo cơ hội cho SV làm sáng tỏ những thắc mắc.

Xây dựng cho SV ý thức tự chủ và khả năng tự kiểm soát việc học của họ. Hỗ trợ họ xây dựng các kỹ năng học tập hiệu quả và cung cấp nhiều phương tiện khác nhau để họ có thể thể hiện sự hiểu biết của mình, ví dụ như thông qua việc nộp các nhiệm vụ có đánh giá dưới các hình thức khác nhau.

2.2.7. Tăng cường và nuôi dưỡng cảm giác thân thuộc trong khóa học. GV làm mẫu và tạo cơ hội cho SV thiết lập các mối quan hệ và kết nối tích cực trong lớp. Những cách để tạo ra sự quen thuộc và tin tưởng bao gồm các hoạt động học tập hợp tác có tổ chức, các buổi học trực tuyến hoặc gặp mặt trực tiếp ngay trước hoặc sau giờ học, các bảng thảo luận chung dưới hình thức trực tuyến.

3. Kết luận

Kết nối cảm xúc là một phần không thể thiếu trong quá trình dạy học ở mọi cấp học. Đối với bậc đại học việc đảm bảo được sự kết nối cảm xúc tích cực giữa người dạy và người học, giữa những người học với nhau sẽ thúc đẩy tinh thần nỗ lực cống hiến của thầy, tinh thần ham học của SV, tạo động lực trong học tập và giảng dạy, mang đến những trải nghiệm học tập hấp dẫn và hiệu quả. Để thực hiện được quá trình kết nối này diễn ra liên tục, tích cực này cần sự nỗ lực của cả thầy và trò trong đó vai trò của người thầy đặc biệt quan trọng. Chính vì vậy không chỉ trau dồi năng lực, phẩm chất mà việc hình thành bồi dưỡng những tình cảm cảm xúc tốt đẹp đối với nghề, với người cũng là yêu cầu cấp thiết đối với mỗi GV.

Tài liệu tham khảo

1. Đặng Vũ Hoạt (2022), *Lý luận dạy học đại học*, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.
2. Bern Meire, Nguyễn Văn Cường (2021), *Lý luận dạy học hiện đại*, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.
3. Nguyễn Minh Phương (2022), *Cẩm nang phương pháp sư phạm*, NXB tổng hợp thành phố Hồ Chí Minh
4. Roger Fisher (2014), *Sức mạnh của trí tuệ cảm xúc*, NXB Tổng hợp Thành phố Hồ Chí Minh
6. Nguyễn Lăng Bình, Đỗ Hương Trà (2022), *Dạy và học tích cực một số phương pháp và kỹ thuật dạy học*, NXB Đại học Sư phạm
6. David Bradford, Carole Robin (2022), *Connect*, NXB Thế giới
7. Cao Lị Quyên (2022), *Bí mật của cảm xúc*, NXB Phụ nữ Việt Nam